

УДК 711.1+13:502.33

к.ю.н., доцент Косьмій М.М.,

kosmiy.lud@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4823-5573,

Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ

DOI: 10.32347/2076-815x.2019.71.203-215

ЯКІСНІ ВЛАСТИВОСТІ УРБАНІСТИЧНИХ СИСТЕМ У НАУЦІ ТА ПРОЕКТНІЙ ПРАКТИЦІ

Осмилено якісні властивості урбанізованих систем та їх роль у формуванні просторових структур та розвиток міст; запропоновано методичний інструментарій дослідження просторової організації міст за їх якісними показниками; обґрунтовано роль якісних складових у розрізі стратегії розвитку міст та містобудівної діяльності на прикладі м.Івано-Франківська.

Ключові слова: якісні властивості просторової організації міст, експертні методи, кількісні та якісні методи, чинники формування просторових структур, історична унікальність, відношення до культурної спадщини, соціально-гуманістичні характеристики і процеси у містах, просторова організація і розвиток міст.

Вступ. Актуальність. Практика розвитку міста та міських агломерацій нерозривно пов'язана саме із активізацією урбаністичного руху в Україні. Він ще є досить безсистемним та має багато напрямків. Поняттям «урбаністика» часто називають саме концепцію розвитку міста. На думку Ігоря Тищенка з Центру дослідження суспільства «Урбаністика в науковому сенсі є надзвичайно диверсифікованою і міждисциплінарною (західний відповідник – urban studies): вона включає і міську антропологію, і соціологію, і географію, і економіку – тобто всі царини знання, які здатні якомога повніше охопити такий складний, багатовимірний об'єкт, як місто» [1].

Отже, урбаністика – це наука та практика про організацію міста, як системи. Це стосується різних сфер життя людей у місті: міського простору, культури, суспільних груп, мобільності тощо.

Актуальність даної статті визначають наступні обставини. По-перше, в умовах глобальних змін, що охопили всі сфери життя і діяльності людей, відбувається зміна умов та чинників формування просторових структур та розвитку міст. Зростає роль якісних складових (чинників) і якісних методів. По-друге, практика домінування аналітичних методів, особлива увага до математичного моделювання і кількісних методів, привела до надмірної формалізованості досліджень і обґрунтування рішень. Ігнорування якісних характеристик і методів дослідження збіднило методологічний інструментарій урбаністики. Вважається і досі, що їх використання недоречно на стадії

наукового дослідження (наука починається там, де починаються вимірювання, встановлюються кількісні співвідношення та закономірності), а доцільне лише при виконанні творчої частини проекту. По-третє, автор, беручи участь в архітектурно-містобудівних дослідженнях, зауважив потребу не протиставляти кількісне і якісне, а глибше розкрити інструментарій якісних методик у дослідженнях і в обґрунтуванні проектних рішень для архітекторів. У дослідженнях та в проектуванні є вимога свідомого вибору методів та оволодіння ними, виходу за межі опису та локальних аналізів і переходу до синтезу та наукового обґрунтування рішень.

Нові напрями досліджень якісних властивостей у царині культури розкриває І.Чудовська-Кандиба [2, с. 107]. Проблеми використання комп'ютерних способів аналізу якісних даних досліджує А. Горбачик [3]. Центр урбаністичних студій НаУКМА, створений 2015 р., упродовж останніх чотирьох років виконує проекти дослідження соціально-просторових, культурних, політичних та інших процесів, що відбуваються в українських містах. Були організовані дослідницькі проекти, освітні програми й дискусійні заходи, пов'язані з темами публічного простору, декомунізації, просторової справедливості, розвитку громад, історичної пам'яті, культурної спадщини тощо [4].

У книзі «Урбаністична антропологія» (1973) за ред. Саутхолла було запропоновано перше цілісне бачення розрізнених досліджень, що проводилися наприкінці минулого століття, а також об'єднано методологічні й етнографічні внески. Однією з перших спроб класифікації міст стало есе Редфілда і Зінгера «Значення міст у культурі» (1954), де значно розширено міркування з приводу народно-урбаністичного континууму, розвинуто ідею континууму двох ідеальних типів міст, протилежних один одному, які дослідники назвали «ортогенні» та «гетерогенні» міста. Ортогенні міста виступають продуктом і наслідком «первинної» урбанізації, гетерогенні можуть ставати центрами змін, однак нововведення, що їх супроводжують, руйнують традицію та сприяють невідповідностям, втраті коріння [5, с. 19-20].

Метою статті є систематизація та характеристика методів дослідження якісних властивостей урбанізованих систем, показати їх місце та ефективність як інструментарію в урбаністичних дослідженнях та в обґрунтуванні проектних рішень.

Вирішуються задачі:

- уточнити категорійно-понятійний апарат дослідження;
- систематизувати якісні характеристики урбанізованих систем;
- розвинути методи дослідження якісних властивостей урбанізованих систем;

- розкрити методи врахування якісних характеристик в обґрунтуванні проектних рішень.

Виклад матеріалу. *I. Категорійно-понятійний апарат та методологічний інструментарій наукової діяльності.* Метод – це послідовність та спосіб виконання дослідницьких дій, що базується на доборі та структуризації інформації, елементів і зв'язків системи, що досліджується.

Наука про методи, їх суть та особливості відповідно до класифікації наук називається загальною методологією. Методологія як наука про методи може бути: діалектична; метафізична; агностична.

Існують різні класифікації наукових методів, серед яких і *загальна класифікація наукових методів дослідження, що поділяє їх на:* методи реальні (аналітичні, якісні) – відносяться до логіки; формальні (математичні, кількісні). Основними методами виступають: індукція; дедукція; редукція (уточнення). Методами проведення досліджень стали: камеральні; натурні дослідження; експериментальні (лабораторні). Використано методи дослідження предмета: генетичні; історичні; ландшафтні; економічні; регіональні. Як технічні методи застосовано: картографічні; статистичні; анкетування; емпіричні; моделювання.

Урбаністика та архітектура мають власні методи, які є інтердисциплінарними за суттю – розглядають різноманітні просторові ситуації, але шукають у них об'єктивних закономірностей, що визначають розміщення, просторову організацію та розвиток архітектурно-урбаністичних систем.

Дослідження якісних властивостей – це дослідження, зосереджені на глибшому аналізі явищ; включають методи зі соціології та психології. Мають вони й спеціальні вимоги до дослідження й організації. Однією з фундаментальних категорій міста з якісними властивостями є їх образ. Образ міста – це поєднання суб'єктивних відчуттів, ментальних відображень міської реальності (почуттів, прив'язаності, асоціацій) та пізнавальних (когнітивних) ознак міста в усій повноті взаємодій між цими складовими.

II. Вимоги до досліджень в урбаністиці.

1. Вимога системності. Урбаністика як наука повинна бути скерована на цілісний погляд на факти і проблеми. Це називається системний підхід (теорія), що трактує світ в його постійній динамічній еволюції, яка призводить до появи нових і якісно інших просторових ситуацій, а будь-який об'єкт, процес чи явище трактується як система, що складається з елементів, зв'язків і відносин між ними та над системою (оточенням).

2. Вимога критичності, яка полягає в обережному підході до чужих думок і тверджень, старанному осмисленню їх аргументів. Критичне мислення – це конкретні і «дисципліновані» думки й аналіз, є умовою

інтелектуальної самостійності та творчого підходу, який відкидає шаблони та догми.

Інші вихідні вимоги проведення архітектурно-урбаністичних досліджень:

- контакт дослідження з реальністю та праця з конкретним середовищем;
- не закладати вже перед дослідженням готових «розв'язків» (результатів), а навпаки, очікувати інтригу з результату;
- необхідна теоретична підготовка дослідження, щоб з отриманих фактів зробити правильні узагальнення, оцінки й висновки;
- кожне дослідження має охоплювати всю багатогранність досліджуваних процесів, а не тільки окремі ознаки;
- не можна обмежувати дослідження до опису явищ (композиційних, ландшафтних та ін.), а вникати в глибину процесів (проблеми, внутрішньої структури тощо).

3. *Вимога цільовості.* В урбаністиці діє така схема проведення дослідження: визначення мети і формулювання задач (гіпотез), вивчення ситуацій і збір матеріалів про них, аналіз зібраних даних (класифікація), визначення залежностей та підтвердження (спростування) гіпотез, узагальнення результатів і створення теоретичних положень. Від правильно сформульованої проблеми і визначених завдань залежить вибір методів дослідження, тобто метод є функцією проблеми, а не навпаки. Методи дослідження відносяться насамперед до етапу збирання інформації та її опрацювання (аналізу). А вже на наступному етапі мають значення наукові знання й особистий досвід дослідника та його розмірковування (інтерпретації), обґрунтування висновків і рекомендацій. Архітектор-урбаніст повинен мати широке коло наукових інтересів і знань із різних предметних сфер: соціології, економіки, політики, психології, екології тощо.

III. Якісні характеристики урбаністичних систем. Для впорядкування якісних характеристик урбанізованих систем використаємо модель п'ятивимірного містобудівного простору [6, с. 201]. Йдеться про: мораль, владу, корупцію, патріотизм, ідеологію, релігію, свободу, страх, єдність, ідейність, власність, традиції, естетику, політику. Ці характеристики відносяться до вимірів «людина – умови – функція – геометрія – час» містобудівного простору.

Людський вимір можна охарактеризувати: працелюбством, моральністю, професіоналізмом, грамотністю, якістю керівництва. В цьому вимірі вибираємо лише якісні характеристики, які погано піддаються або не піддаються формалізації. Різке зменшення населення та погіршення його якісного складу (вікової структури; кваліфікаційного рівня; рівня освіти та науки; моральності,

а також зміна суспільної структури – з'явився клас надбагатих людей (3% від загальної кількості).

Функціональний вимір пов'язується зі: старінням і руйнуванням основних фондів міста. Для підтримання основних фондів міст виділялось 5–8% їх вартості (амортизації). У сьогодишніх динамічних умовах технології розвиваються стрімко, а відповідно, і старіють за 5–7 років. Отож для їх підтримки потрібно 15-20% щорічних вкладень від вартості на поступове оновлення й модернізацію, а також високою енергоємністю виробництва.

У *вимірі умови* можна виділити якісні характеристики: політичні та фінансові умови: вивезення капіталу з України; зубожіння (зменшення реальних доходів) пересічних громадян; втрата мотивації до навчання і праці.

У *геометричному вимірі* – характеристики цілісності, компактності й пропорційності.

Часовий вимір можна охарактеризувати: історичністю середовища, проблемами його збереження та використання.

Взаємодій вимірів. З усієї множини взаємодій розглянемо ті, що містять вимір «людина». *Людина – функції:* напруженість, кваліфікація, організація та рівень технології праці, а також відношення до праці (низька етика праці, суспільні відносини). *Людина – умови:* демократія, правова держава, громадянське суспільство, культура суспільних відносин та відносин із державою. *Людина – геометрія:* гармонійність простору. *Людина – час:* відношення до історії та традицій.

Якісні методи досліджень використовуємо, коли хочемо знайти відповідь на питання: «як?», «чому?», служать інтерпретації емоцій та глибоко прихованих мотивів діяльності, що дозволяє детальніше зрозуміти аналізоване явище. Наприклад, чому виступає дане явище, чому люди не користуються якимсь конкретним простором, а вибирають інший, і т.д.

Дослідження якісних властивостей дає можливість отримати нову інформацію про досліджуване явище, поглиблюють пізнання, допомагають краще зрозуміти механізми його функціонування. Водночас ці методи мають і недоліки, зокрема, їх результати мають локальне значення і не можуть поширюватись на всю систему, містять велику частку суб'єктивізму, узагальнені від прийнятої наукової теорії, часто трудомісткі в проведенні. Вони не використовують кількісні показники для характеристики явища чи об'єкта дослідження. Якісні методи дослідження:

- широко використовують порівняння властивостей об'єкта дослідження з відомими зразками;

- виходять від того, що при дослідженні нових проблем краще здійснювати поглиблений аналіз меншої кількості прикладів, ніж поверхнево досліджувати більшу кількість;
- багато явищ можна краще зрозуміти з допомогою соціальних методів – аналізування та опитування представників суспільства, ніж використовуючи спеціально підготовлені теоретичні моделі;
- з'ясується питання «чому», а не «скільки».

Метод історичного мислення – це насамперед розрізнати й узагальнювати, а вже після цього використовувати методи індукції та дедукції, які між собою тісно пов'язані й взаємодоповнюються. В архітектурі як науці значною мірою описово-аналітичній, особливе значення має *метод індукції (виявлення фактів)*. Індукція, яка бере під увагу результати спостережень чи досвід, має порівнювати матеріал для узагальнення.

В усіх урбаністичних дослідженнях розглядається історичний аспект, а відповідно, і історичний метод. Описовий метод може використовуватись як частковий, бо якщо в праці лише опис – наукова вартість дослідження незначна. Проте опис в дослідженні необхідний, і при дедукції описуються індивідуальність, а при індукції – узагальнені ознаки. Власне опис ефективно використовується при переході від деталей до узагальнень.

Інтуїтивний метод базується на дедуктивному аналізі та на робочих гіпотезах, трактується як розумове спостереження («приглядування») над предметом; присутній в усіх дослідженнях, як правило, на початкових етапах, і ґрунтується на ерудитії та досвіді дослідника, водночас не може використовуватись як самостійний метод.

У методах дослідження, наприклад, естетики краєвидів міститься багато якісного і суб'єктивного. В архітектурі та урбаністиці проводиться аналіз краєвидів, виділяється навіть окремий напрям – ландшафтна архітектура. Вони пов'язуються з дослідженнями в середовищі.

Потрійні поєднання: L – F – U; L – F – G; L – F – T; L – U – G; L – U – T.

Поганий інвестиційний клімат (корупція, отримання ділянок, надмірні соціальні обмеження, дозволи та положення, а тепер і брак якісних трудових ресурсів

IV. Методи дослідження якісних властивостей урбанізованих систем (на прикладі Івано-Франківська).

Основними якісними властивостями урбанізованої системи є цілеспрямованість, динамічність і гомоцентричність. Урбанізовані системи є ергатичними, складними, динамічними системами, що включають підсистеми «людина, умови, функція, геометрія та час», взаємодія між якими має свою специфіку в кожному місті [6; 7]. Місто як система відноситься до класу

відкритих, і в різних зовнішніх умовах воно виявляє різні властивості. В цих вимірах, в яких зосереджена саме унікальність простору, розглянемо м. Івано-Франківськ.

Місто Івано-Франківськ (Станіславів – до 1939 року, Станіслав – до 1962 року) – сьогодні є одним із 24 обласних центрів України, адміністративний, економічний і культурний центр Івано-Франківської області, загальною площею 83,73 кв. км, з чисельністю населення понад 250 тисяч мешканців.

Місто розташоване у міжріччі двох Бистриць (Надвірнянської та Солотвинської) і було засноване представником давнього галицького магнатського роду Андрієм Потоцьким у 1661 році як фортеця на місці стародавнього українського села Заболоття. У 1662 році Станіславів одержав Магдебурзьке право. В 1962 році, з нагоди 300-ліття заснування, Станіслав перейменоване в Івано-Франківськ на честь видатного сина українського народу Івана Франка. Сьогодні Івано-Франківськ є містом зі значним промислово-економічним та науковим потенціалом, широкими можливостями для розвитку як внутрішніх міжрегіональних, так і зовнішніх міждержавних зв'язків. Великі перспективи міста пов'язані з близькістю Карпат як унікального регіону туризму, відпочинку та рекреації [8].

Характеризуючи краєвид Івано-Франківська на предмет унікальності, відзначимо високу естетичність історичного простору цього міста. Так, місто Івано-Франківськ, засноване у XVII ст., успішно зберігає й розвиває свої історичні й естетичні властивості. Йдеться насамперед про об'єкти високого рівня історичної, культурної та архітектурної цінностей.

У місті налічується 534 пам'ятки архітектури, з яких 5 – національного значення. Серед найстаріших споруд – костел Пресвятої Діви Марії (нині – музей мистецтв Прикарпаття) та палац, що належав нащадкам засновника міста гетьмана Потоцького, а також ратуша.

Визначними архітектурними пам'ятками міста є Єзуїтський колегіум і Вірменська церква XVII ст., готелі, адміністративні й житлові будинки, що формують архітектурний ансамбль центральної частини Івано-Франківська. Йдеться як про історичну частину, так і ландшафти з періоду історизму. Незважаючи на розвиток, на думку експертів, місто недостатньо використовує потенціал двох річок і естетику простору прибережної зони. Доцільно розробити проект збереження композиційної структури та панорамних видів міста.

Урбаністична культура має як матеріальну (територіальні ресурси, економіка, інфраструктура, екологічний стан фінанси тощо), так і духовно-інтелектуальну складову (ідейно-політичну, духовно-інтелектуальну, культурно-історичну, світоглядну, інформаційну, морально-правову, психологічну та інші нематеріальні складові). Соціогуманістичний контекст містотворення

проявляється в рівні політичних, духовних, світоглядних, ментальних та інших характеристик. Їх можна визначити за: державною свідомістю мешканців; усвідомленістю власної самобутності (ідентичності); відношенням до державної самостійності й суверенності; консолідованістю нації; інтелектуальним рівнем спільноти; відношенням до історії; духовністю.

Музей мистецтв Прикарпаття – найстаріша будівля Івано-Франківська

Характеризуючи соціально-гуманістичні особливості Івано-Франківська, варто відзначити, що місто має найвищі показники за цим узагальненим критерієм оцінки унікальності. Тут відбуваються унікальні заходи і події.

Так, Івано-Франківськ відомий всеукраїнським фестивалем мистецьких колективів «Прикарпатська весна», фестивалем національно-патріотичної пісні та поезії «Воля», Бієнале сучасного мистецтва «Імпреза». Уже традиційним (проводиться з 2003 р.) став щорічний міжнародний ковальський фестиваль «Свято ковалів», у якому беруть участь провідні майстри ковальського ремесла з міжнародним визнанням і народні майстри як із України, так і інших держав.

Традиційним у рамках фестивалю «Свято ковалів» стало виготовлення всіма його учасниками-ковачами спільної скульптури під час заходу. Ці декоративні композиції – подарунок ковалів світу Івано-Франківську до дня його народження і подяка за гостинність та привітність його мешканців. Такі ковани скульптури, виготовлені протягом свята, останніми роками урочисто відкриваються на початку наступного Міжнародного фестивалю, і таким чином, місто вже має декілька оригінальних пам'яток: «Букет майстрів», «Великоднє сонце», «Дерево щастя», «Робот-козак».

Івано-Франківськ – член асоціації «Кільце європейських ковальських міст»

Ефективним методом дослідження якісних властивостей урбанізованих систем, зокрема простору міста, є SWOT-аналіз, тобто оцінка основних загроз і можливостей, що визначаються зовнішнім щодо міста середовищем та внутрішній аналіз – аналіз сильних і слабких сторін громади, які забезпечують визначення основних проблем розвитку територіальної громади.

Якість міського середовища – це відповідність міського середовища сучасним вимогам особистості до комфортних, сприятливих та безпечних умов життя людей, задоволення їх потреб в житлі, доступі до медичної допомоги та освіти, руху, фізичного, соціального та культурного розвитку, накопичення та генерування забезпеченого людського капіталу [9].

Отож, вплив якісних чинників на розвиток урбанізованих систем є одним із вирішальних чинників формування просторової організації міст та територій.

Отже, Прикарпаття – самобутній та самодостатній край у якому поєднуються європейські цінності з віковими національними традиціями, відкритий до співпраці культурний, туристичний, курортно-рекреаційний центр України. Регіон інноваційної економіки з комфортним та безпечним життєвим середовищем і високим рівнем соціально-духовного життя

V. Методи врахування якісних характеристик в обґрунтуванні урбаністичних проектних рішень. Обґрунтування проектних рішень, які базуються на якісних методах, доцільно проводити в такій послідовності:

1. Встановлена ієрархія цінностей: людина чи держава; матеріальне чи духовне; терпимість чи непримиренність; лідерство чи середнє становище;
2. Аналіз і діагностика стану систем (у т.ч. визначення просторового потенціалу), щоб встановити межі планів і амбіцій;
3. Оцінка зовнішніх впливів та вибір поведінки системи на зовнішнє оточення (визначення місця системи в глобальних процесах).

Подамо приклад із досвіду СРСР щодо обґрунтування розміщення нових підприємств електронної промисловості. Завод для виробництва плат для

ракетних комплексів був побудований в одній із середньоазіатських республік. Очевидно, для обґрунтування його розташування враховувалась уся множина чинників: база сировинна, енергетична, транспорт і комунікації, робоча сила, кооперація, політичні, оборонні та інші вимоги й умови.

Однак працюючі не забезпечували необхідний рівень якості продукції. І тоді аналогічний завод було споруджено у Західному регіоні України, що пояснювалось іншою ментальністю й навичками людей. Тут розвинуті народні промисли, а відповідно, жителі мають традицію прецизійності та створення мікро виробів. Ці особливості були враховані й почався активний розвиток цієї галузі в регіоні, а разом із ним розвиток спеціальної освіти й науки. Так було в соціалістичній економіці. Значення якісних характеристик, які погано піддаються формалізації, в сьогоденних умовах зростає.

Для розвитку систем потрібні люди, ресурси й кошти [10], тобто якісний народ (в Україні втрачається працелюбність і знижується мотивація), ресурси і гроші характеризуються не лише їх кількістю, а й якістю й ефективністю управління ними.

Висновки

1. У методах якісних властивостей міст сам дослідник не є сторонньою особою, а бере участь у процесі, відповідно, на результаті досліджень відображається його особистий досвід і науковий інтелект.

2. Урбаністичні дослідження, використовуючи триангуляцію для отримання вищої якості й уникнення помилок, полягають у необхідності збирання даних із допомогою двох або більше методів, включають порівняння і формулювання висновків. Якісні методи створюють такі можливості.

3. Якісні характеристики стають вирішальними при обґрунтуванні рішень – не треба вибирати дані й підключати математичний апарат. Враховується контекст, тобто передумови – те, на що ми не можемо вплинути, те, що відбулося. Але ми можемо створювати передумови для майбутнього.

4. Якісні дослідження не відкидають можливості застосування математичного апарату нечітких множин та лінгвістичних змінних.

5. Зберігається загальний алгоритм дослідження й обґрунтування рішень: аналіз множин (попарні порівняння) – їх оцінка (встановлення рейтингу, SWOT-аналіз) – обґрунтування рішення (відстані до цілі, теорія ігор, прийняття рішення в умовах невизначеності).

Література:

1. Що таке урбаністика? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2014/09/11/shho-take-urbanistika/>

2. Чудовська-Кандиба І. Візуальне у дослідженнях культури / Ірина Чудовська-Кандиба // Якісні дослідження в соціологічних практиках : [навчальний посібник] / за ред. Н. Костенко, Л. Скокової. – К. : Інститут соціології НАНУ, 2009. – с. 96–119.
3. Горбачик А.П., Сальнікова С.А. Аналіз даних соціологічних досліджень засобами SPSS: Навч. посіб.– Луцьк: ПВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008.– 164 с.
4. Офіційний сайт Центру урбаністичних студій. – Режим доступу: <https://www.ukma.edu.ua/index.php/science/tsentri-ta-laboratoriji/tsentr-urbanistychnykh-studii>
5. Джуліана Б. Прато, Італо Пардо. Урбаністична антропологія // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій / Інститут історії України НАН України, Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка, редкол.: Мирослав Борисенко гол. ред, Тетяна Водотика шеф-редактор). – Київ, 2016. – №1. – 242 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mics.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/04.pdf>
6. Габрель М. Просторова організація містобудівних систем / М. Габрель. – К. : А.С.С, 2004. – 400 с.
7. Дёмин Н.М. Управление развитием градостроительных систем / Н.М. Дёмин. – К. : Будівельник, 1991. –184 с.
8. Стратегія розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mvk.if.ua/uploads/files/44957-1.pdf>
9. Т. Ovsianikova, М. Nikolaenko. Quality assessment of urban environment // IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering, 71 (2015). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/71/1/012051/pdf>
10. Богдан Гаврилишин. До ефективних суспільств : Доповідь Римському Клубові // ТРЕТС УКРАЇНСЬКЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ. – Київ, Університетське видавництво. – ПУЛЬСАРИ, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikisource.org/wiki>

к.ю.н., доц. Косьмий М.М.,

Університет Короля Даниїла, г. Івано-Франковск

КАЧЕСТВЕННЫЕ СВОЙСТВА УРБАНИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМ В НАУКЕ И ПРОЕКТНОЙ ПРАКТИКЕ

Осмысленно качественные свойства урбанизированных систем и их роль в формировании пространственных структур и развитие городов; предложен

методический инструментарий исследования пространственной организации городов с их качественными показателями; обоснована роль качественных составляющих в разрезе стратегии развития городов и градостроительной деятельности на примере г.Ивано-Франковска.

Ключевые слова: качественные свойства пространственной организации городов, экспертные методы, количественные и качественные методы, факторы формирования пространственных структур, историческая уникальность, отношение к культурному наследию, социально-гуманистические характеристики и процессы в городах, пространственная организация и развитие городов.

Ph.D. Kosmii M.M.,
University of King Danylo, Ivano-Frankivsk

QUALITATIVE PROPERTIES OF URBAN SYSTEMS IN SCIENCE AND DESIGN PRACTICE

In the current conditions of social development and in the conditions of global changes, which have covered all spheres of life and activity of people, the conditions and factors of the formation of spatial structures and urban development are changing. The role of qualitative components (factors) and qualitative methods is increasing. The practice of dominance of analytical methods, with particular attention to mathematical modeling and quantitative methods, has led to the excessive formalization of research and the justification of decisions. Ignoring the qualitative characteristics and methods of research impoverished the methodological tools of urban studies. It is still considered that their use is inappropriate at the stage of scientific research (science begins where measurements begin, quantitative relationships and regularities are established), and is only expedient when performing the creative part of the project. The author, participating in architectural and urban planning research, considers it advisable not to contrast the quantitative and qualitative, but to reveal more deeply the tools of qualitative methods in research and in substantiation of design decisions for architects.

The study of qualitative properties makes it possible to obtain new information about the phenomenon under study, deepen cognition, help to better understand the mechanisms of its functioning. At the same time, these methods have disadvantages, in particular, their results are local and cannot be extended to the whole system, and they contain a great deal of subjectivity.

Keywords: spatial organization and development of cities, urban processes, quantitative and qualitative properties, expert methods, method of induction and deduction, methodological toolkit of urban studies, urban systems.

REFERENCES

1. Shcho take urbanistyka? [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://hmarochos.kiev.ua/2014/09/11/shho-take-urbanistyka/>
2. Chudovska-Kandyba I. Vizualne u doslidzhenniakh kultury / Iryna Chudovska-Kandyba // Yakisni doslidzhennia v sotsiolohichnykh praktykakh : [navchalnyi posibnyk] / za red. N. Kostenko, L. Skokovoi. – K. : Instytut sotsiolohii NANU, 2009. – s. 96–119.
3. Horbachyk A.P., Salmikova S.A. Analiz danykh sotsiolohichnykh doslidzhen zasobamy SPSS: Navch. posib.– Lutsk: RVV «Vezha» Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2008.– 164 s.
4. Ofitsiyni sait Tsentru urbanistychnykh studii. – Rezhym dostupu: <https://www.ukma.edu.ua/index.php/science/tsentri-ta-laboratoriji/tsentr-urbanistychnykh-studii>
5. Dzhuliana B. Prato, Italo Pardo. Urbanistychna antropohiia // Misto: istoriia, kultura, suspilstvo. E-zhurnal urbanistychnykh studii / Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Istorychnyi fakultet Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka, redkol.: Myroslav Borysenko hol. red, Tetiana Vodotyka shef-redaktor). – Kyiv, 2016. – №1. – 242 s. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mics.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/04.pdf>
6. Habrel M. Prostorova orhanizatsiia mistobudivnykh system / M. Habrel. – K. : A.S.S, 2004. – 400 s.
7. Dëmyн N.M. Upravlenye razvytyem hradostroytelnykh system / N.M. Dëmyн. – K. : Budivelyk, 1991. –184 s.
8. Stratehiia rozvytku mista Ivano-Frankivska na period do 2028 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mvk.if.ua/uploads/files/44957-1.pdf>
9. T. Ovsiannikova, M. Nikolaenko. Quality assessment of urban environment // IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering, 71 (2015). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/71/1/012051/pdf>
10. Bohdan Havrylyshyn. Do efektyvnykh suspilstv : Dopovid Rynskomu Klubovi // TRETIE UKRAINSKE DOPOVNENE VYDANNIA. – Kyiv, Universytetske vydavnytstvo. – PULSARY, 2009. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://uk.wikisource.org/wiki>